

BÌNH ĐẲNG GIỚI TRONG LÃNH ĐẠO, QUẢN LÝ Ở MỘT SỐ ĐỊA PHƯƠNG TRÊN THẾ GIỚI

NGUYỄN THỊ NGỌC PHƯỢNG*

1. Chính sách bình đẳng giới trong lãnh đạo, quản lý ở một số địa phương trên thế giới

a. Bang Nevada (Hoa Kỳ)

Hoa Kỳ là quốc gia đứng đầu thế giới về trình độ phát triển kinh tế - xã hội nhưng lại có sự phân biệt chủng tộc, sắc tộc, tôn giáo và giới tính trong chính trị rất sâu sắc ở nhiều thập kỷ trước. Theo Báo cáo về khoảng cách giới toàn cầu năm 2020 (Global Gender Gap Report), Hoa Kỳ đứng thứ 53/153 quốc gia được đánh giá tỷ lệ nữ tham chính ở Hoa Kỳ.

Quốc gia này đã áp dụng hạn ngạch trong chính trị (quotas in politics) ở các đảng chính trị lớn về số lượng nam giới và nữ giới tham chính. Ngoài ra, còn áp dụng một số nguồn tài trợ công của các đảng chính trị để sử dụng hạn ngạch này¹ và thay đổi cách thức bỏ phiếu từ “người chiến thắng giành lấy tất cả” sang phương pháp “bỏ phiếu lựa chọn có xếp hạng hoặc theo khu vực”², từ đó giúp nâng tỷ lệ đại diện là nữ cho các bang tham chính nhiều hơn.

Về phía chính quyền, trong số các thị trưởng của 100 thành phố lớn ở Hoa Kỳ, chỉ có 27% là phụ nữ và chỉ 10% là phụ nữ da màu, trong số 356 thị trưởng của các thành phố Hoa Kỳ có dân số từ 100.000 người trở lên, có 76 thành phố, tương ứng 21,3% thị trưởng là phụ nữ. Trong số 1.621 thị trưởng của các thành phố Hoa Kỳ có dân số từ 30.000 người trở lên, có 378 người, tương đương 23,3% thị trưởng là phụ nữ³.

Năm 2021, Hoa Kỳ đã xếp hạng các bang trong thực hiện bình đẳng giới (BDG), với 17 thước đo ở ba khía cạnh chính là: môi trường làm việc; giáo dục và y tế; trao quyền chính trị. Theo đó, các bang được xếp hạng có tỷ lệ BDG tốt nhất là: Nevada, Hawaii, Vermont... Ngược lại, bang Utah, Idaho, Texas là những bang có chỉ số BDG thấp nhất. Bang Beehive có khoảng cách giới lớn nhất về thu nhập, vị trí điều hành, giờ làm, trình độ học vấn và đại diện chính trị⁴.

Chính sách BDG trong lãnh đạo, quản lý ở bang Nevada.

Bang Nevada là bang có mức độ phát triển kinh tế - xã hội vào loại trung bình ở Hoa Kỳ. Do đặc điểm về thể chế chính trị, quyền lực của chính quyền địa phương (CQĐP) trong việc ban hành luật pháp, quản lý hành chính và tư pháp thể hiện rõ đặc thù của từng bang, trong nhiều trường hợp, luật của tiểu bang có giá trị cao nhất ở địa phương trên cả *Luật Liên bang*. Do đó, việc thực hiện chính sách BDG ở cơ quan quản lý nhà nước ở Hoa Kỳ thường gắn với đặc thù riêng trong ban hành chính sách và thực hiện chính sách của từng bang như:

Tại bang Nevada, năm 2015, Thống đốc Sandoval đã kích hoạt lại Ủy ban Phụ nữ Nevada (NCFW, 2015) gồm 10 thành viên. Cơ cấu tổ chức của Ủy ban này gồm: chủ tịch, phó chủ tịch do Thống đốc bang chỉ định và có nhiệm kỳ 1 năm (có thể được bổ nhiệm lại

* ThS, Học viện Chính trị khu vực I

lần sau). Đối với các ủy viên, Thống đốc chịu trách nhiệm bổ nhiệm mười ủy viên, nhiệm kỳ của mỗi người được bổ nhiệm là ba năm⁵.

Các nhiệm vụ chính của Ủy ban là nghiên cứu sự thay đổi vai trò của phụ nữ trong xã hội để đề xuất luật, tư vấn cho cơ quan hành pháp, lập pháp về những đề xuất có lợi cho phụ nữ; xác định và giới thiệu những phụ nữ có năng lực cho các vị trí ở tất cả các cấp chính quyền; thúc đẩy hợp tác giữa các ủy ban và tổ chức hoặc phụ nữ tại địa phương, tiểu bang và quốc gia.

b. Bang Victoria (Ốt-xtrây-li-a)

Từ năm 2010, Chính phủ Ốt-xtrây-li-a đã có những báo cáo công khai hàng năm về cân bằng giới (Gender balance on Australian Government Boards Report) do Bộ trưởng Phụ nữ chịu trách nhiệm. Từ đó đến nay, các nỗ lực về BDG trong các cơ quan quản lý nhà nước đã có những sự cải thiện rõ rệt về số lượng và lĩnh vực hoạt động trong khu vực công có sự tham gia của phụ nữ cho các vị trí lãnh đạo, quản lý. Ngày 01/7/2016, Chính phủ Ốt-xtrây-li-a đã có mục tiêu mới về đa dạng giới với những cam kết mạnh mẽ như 50% nữ giới tham gia trong Ban lãnh đạo các đơn vị thuộc Chính phủ ở các ủy ban tổng thể; đạt tối thiểu 40% nữ giới và nam giới nắm giữ các vị trí lãnh đạo, quản lý ở những ủy ban chuyên môn⁶.

Đến tháng 6/2021, phụ nữ Ốt-xtrây-li-a nắm giữ 49,6% các vị trí trong Hội đồng quản trị Chính phủ - kết quả cao nhất kể từ khi bắt đầu năm 2016. Đây là một kết quả xuất sắc và đưa Ốt-xtrây-li-a tiến rất gần đến việc mục tiêu phụ nữ nắm giữ 50% các vị trí trong hội đồng quản trị. Báo cáo về cân bằng giới của Chính phủ CPĐT ngày 30/6/2021 cho thấy, phụ nữ giữ vị trí chủ tịch và phó chủ tịch chiếm 39,1%. Kết quả này đã tăng lên 2,2 điểm phần trăm từ ngày 30/6/2020⁷.

Chính sách BDG trong lãnh đạo, quản lý ở cơ quan hành chính nhà nước ở bang Victoria.

Bang Victoria đã có chiến lược BDG với tên gọi “An toàn và mạnh mẽ”. Mục tiêu của chiến lược tập trung vào 4 lĩnh vực: lãnh đạo, trao quyền và thay đổi văn hóa; an toàn và không bạo lực trên cơ sở giới; an ninh kinh tế;

sức khỏe và hạnh phúc⁸.

Trong lĩnh vực lãnh đạo, trao quyền và thay đổi văn hóa, chính quyền bang Victoria xác định: (1) Phụ nữ ít được đại diện với vai trò lãnh đạo; (2) Ý tưởng về lãnh đạo cần bắt đầu sớm; (3) Ảnh hưởng của truyền thông và văn hóa đại chúng đến sự tham gia lãnh đạo là rất lớn; (4) Sự đại diện bình đẳng của phụ nữ trong vai trò lãnh đạo là quan trọng⁹. Từ đó, chính quyền bang đã có những phương án cụ thể để triển khai 4 nội dung này.

Theo báo cáo thường niên về thực hiện chiến lược BDG “An toàn và mạnh mẽ” năm 2019, bang Victoria đã thực hiện các hoạt động như thực hiện tăng số lượng phụ nữ nắm vị trí lãnh đạo lên 53% các vị trí trong Hội đồng quản trị (năm 2018); khởi động chương trình học bổng cho nữ lãnh đạo trẻ và mới được bổ nhiệm; cung cấp tài chính cho các chương trình tăng số lượng và đa dạng của các ứng cử viên (đặc biệt là nữ) tại các cuộc bầu cử CQĐP ở Victoria¹⁰.

c. Khu tự trị Nội Mông - Trung Quốc

Trung Quốc là quốc gia châu Á phát triển và đông dân nhất trên thế giới và nữ giới chiếm khoảng một nửa trong tổng dân số 1,3 tỷ người. Trung Quốc không ngừng tăng cường xây dựng, sửa đổi và thực hiện các luật, quy định về bảo vệ quyền và lợi ích của phụ nữ, bảo vệ nghiêm túc quyền và lợi ích hợp pháp của phụ nữ, coi việc bảo vệ quyền của phụ nữ và thúc đẩy BDG là nhiệm vụ quan trọng, coi trọng việc xây dựng luật về phụ nữ. *Hiến pháp* và *Luật Cộng Bảo vệ quyền và lợi ích của phụ nữ* là căn cứ pháp lý cao nhất bảo đảm các quyền của phụ nữ, ngoài ra, còn hệ thống chính sách từ trung ương đến địa phương khác.

Để triển khai mục tiêu thúc đẩy BDG, Trung Quốc đã ban hành “Đề cương vì sự phát triển của phụ nữ” (giai đoạn 2001 - 2010) đã đưa sự phát triển của phụ nữ vào kế hoạch tổng thể để phát triển kinh tế - xã hội. Trung Quốc đã ban hành “Mục tiêu phát triển của phụ nữ Trung Quốc” vào năm 2001.

Đề cương vì sự phát triển của phụ nữ (giai đoạn 2001 - 2010) gồm 34 mục tiêu chính và

100 biện pháp chiến lược trong sáu lĩnh vực, trong đó có lĩnh vực sự tham gia của phụ nữ trong quá trình ra quyết định và quản lý.

Chính sách BDG trong lãnh đạo, quản lý ở cơ quan hành chính nhà nước ở khu tự trị Nội Mông.

Khu tự trị Nội Mông là đơn vị hành chính cấp tỉnh, với diện tích lớn thứ 3 của Trung Quốc, dân số phần lớn là người Hán, chiếm 83,6% tổng dân số, người Mông Cổ chiếm 14,8%¹¹. Theo *Hiến pháp* Trung Quốc, khu tự trị có nhiều quyền lực trong lập pháp hơn so với đơn vị hành chính cấp tỉnh. Nhưng trên thực tế, quyền lực này không nhiều hơn so với cấp tỉnh.

Khu Tự trị Nội Mông đã ban hành Cương yếu về sự phát triển của phụ nữ giai đoạn 2021 - 2030 xác định: “Bình đẳng nam nữ và mức độ phát triển toàn diện của phụ nữ là những chỉ số quan trọng để đo lường sự tiến bộ của văn minh xã hội”¹². Cương yếu gồm nhiều lĩnh vực khác nhau, trong đó có lĩnh vực sự tham gia của phụ nữ trong việc ra quyết định và quản lý với các mục tiêu và biện pháp thực hiện cụ thể, như: “Tăng cường đào tạo, tuyển chọn cán bộ nữ. Bồi dưỡng đội ngũ cán bộ nữ chất lượng cao, trung thành, trong sạch, trách nhiệm, thúc đẩy cán bộ nữ không ngừng nâng cao trình độ học tập, kỹ năng lãnh đạo chính trị, kỹ năng cải cách, đổi mới, kỹ năng phát triển khoa học, kỹ năng quản trị dựa trên pháp luật và kỹ năng làm việc quần chúng”.

2. Một số giá trị tham khảo cho chính quyền cấp tỉnh ở Việt Nam

Từ phân tích trên, có thể rút ra một số kinh nghiệm cho chính quyền cấp tỉnh ở Việt Nam trong quá trình thực hiện chính sách BDG như:

Thứ nhất, thực hiện chính sách BDG trong cơ quan quản lý nhà nước cần có sự hài hòa giữa cách tiếp cận từ trên xuống và từ dưới lên. Hay nói cách khác, cần có sự định hướng của trung ương và sự tự chủ của địa phương trong việc hoạch định, lên kế hoạch và tổ chức thực hiện chính sách.

Thứ hai, cần làm rõ hơn vai trò của nữ giới và đặt ra mục tiêu cân bằng 50/50 nữ giới và

nam giới tham gia lãnh đạo về tỷ lệ nữ trong các cơ quan nhà nước, có sự đánh giá qua từng năm đến CQĐP thông qua quy định và sự tự chủ của địa phương trong hoạch định và thực hiện chính sách.

Thứ ba, cần cho thấy sự quyết tâm và chủ động của người đứng đầu CQĐP trong thực hiện BDG. Người đứng đầu trực tiếp chỉ đạo thực hiện BDG thông qua cơ quan chuyên trách về BDG.

Thứ tư, có tầm nhìn, đầu tư dài hạn cho thực hiện BDG, như: các chương trình học bổng lãnh đạo trẻ, cung cấp sự đa dạng về số lượng và nguồn các ứng cử viên cho các cơ quan quản lý nhà nước

Chú thích:

1. *The Use of Gender Quotas in America: Are Voluntary Party Quotas the Way to Go?* <https://scholarship.law.wm.edu>, Volume 54, Issue 4, March 2013.

2. Todd Donovan. *Changing how America votes*. <https://www.amazon.com>, April 1, 2017.

3. Woman in Elective office 2020. *Women Elected Officials by Position*. <https://cawp.rutgers.edu>, truy cập ngày 27/9/2022.

4. Maryland Is No. 1 in Best States for Gender Equality. <https://www.usnews.com>, Aug. 25, 2022.

5. State of Nevada (2021). *Nevada commission for women*. <https://admin.nv.gov>, truy cập ngày 27/9/2022.

6. Australian Government (2017). *Gender balance on Australian Government Boards Report 2016 - 2017*, p. 4.

7. Australia government (2021). *Gender balance on Australian Government Boards Report 2020 - 2021*, p. 2.

8. *Our gender equality strategy*. <https://www.vic.gov.au>, 30 March 2021.

9. *Gender equality in leadership, empowerment and cultural change*. <https://www.vic.gov.au>, 06 June 2022.

10. *Gender Equality Strategy achievements report - Year 1*. <https://www.vic.gov.au>, 14 January 2021.

11. Myron Weiner, Sharon Stanton Russell (2001). *Demography and national security*. P. 276, table 9.4.

12. Chính quyền khu tự trị Nội Mông - Trung Quốc (2021). *Cương yếu về sự phát triển của phụ nữ khu tự trị (2021 - 2030)*. Theo Tân Hoa Xã, 6/2022 (tiếng Trung).